

Paragraaf B: Weerstandvermogen en risicobeheersing

Risicoprofiel

Het risicoprofiel bestaat uit het totaal van alle geïnventariseerde risico's. Door aan elk risico een score toe te kennen zijn risico's te rangschikken en te prioriteren om te managen. De *risicoscore* wordt bepaald door de formule *kans x geldgevolg*. In deze paragraaf worden de tien risico's met de hoogste score gepresenteerd waarbij de risico's van de bouwgrondexploitaties niet zijn meegenomen, aangezien hiervoor al een aparte risicoreserve is gevormd waarmee die risico's zijn afgedekt. De tien grootste risico's per 1 januari 2020 zijn:

nr.	Risicogebeurtenis	Kans	Gevolg	Kans * gevolg
1	Uitgaven jeugdzorg.	90%	€ 225.000	€ 202.500
2	Niet juist uitgevoerde processen leiden tot juridische claims en/of extra kosten.	10%	€ 1.000.000	€ 100.000
3	Bovenmatige kosten onderhoud bestrating, asfalt, gladheidsbestrijding, kabels, leidingen en riolering.	20%	€ 500.000	€ 100.000
4	Een aftredende wethouder of burgemeester heeft recht op een wachtgelduitkering.	20%	€ 400.000	€ 80.000
5	Lagere algemene uitkering gemeentefonds door wijziging van verdelingsmaatstaven en/of bezuinigingen van het rijk.	50%	€ 150.000	€ 75.000
6	Er doet zich een ramp voor in onze gemeente.	10%	€ 500.000	€ 50.000
7	Instelling is niet in staat de aan haar verstrekte lening terug te betalen.	30%	€ 150.000	€ 45.000
8	Verzamelrisico personeel en organisatie; juridische (ontslag)procedures, vergrijzing personeel, grote uitstroom personeel en aanpassingen door ARBO-wetgeving leiden tot extra uitgaven.	10%	€ 400.000	€ 40.000
9	Lagere opbrengsten bouwleges.	50%	€ 75.000	€ 37.500
10	Onvoorziene extra kosten ICT.	30%	€ 125.000	€ 37.500

Berekening weerstandvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit is het bedrag dat nodig is om alle risico's op te kunnen vangen. Dit bedrag is bepaald op € 1,2 miljoen door een kansberekening uit te voeren op alle in kaart gebrachte risico's. Daarmee is de benodigde weerstandscapaciteit € 0,4 miljoen lager dan bij de jaarrekening 2018.

Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat besloten is de vervanging van het dak van de Den Heuvel (tevens asbestsanering) ten laste van de algemene reserve te brengen waardoor het risico is vervallen.

De beschikbare weerstandscapaciteit is de financiële buffer om tegenvallers op te vangen en bestaat uit vrije reserves waar geen verplichtingen tegenover staan. Concreet is dat het saldo van de algemene reserve minus de daarop gelegde claims (verplichtingen). De beschikbare weerstandscapaciteit op 1 januari 2020 is geprognosticeerd op € 1.791.898.

Het weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Het geprognosticeerde weerstandsvermogen op 1 januari 2020 is dan

€ 1.791.898 miljoen / € 1,2 miljoen = 1,5. Volgens de hierna opgenomen waarderingstabel is een weerstandsvermogen van 1,5 "Ruim voldoende". In de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen is door de raad bepaald dat het weerstandsvermogen tenminste *voldoende* moet zijn.

Waarderingstabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,00	Uitstekend
B	1,40 < x ≤ 2,00	Ruim voldoende
C	1,00 < x ≤ 1,40	Voldoende
D	0,80 < x ≤ 1,00	Matig
E	0,60 < x ≤ 0,80	Onvoldoende
F	≤ 0,60	Ruim onvoldoende

Ontwikkelingen weerstandsvermogen

De prognose van het weerstandsvermogen op 31 december 2020 is een momentopname. Uit de meerjarenprognose van de algemene reserve blijkt dat het weerstandsvermogen naar verwachting de komende jaren voldoende blijft.

Meerjarenprognose algemene reserve 2018-2022

nr.	Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
	stand per 01 januari	2.133.429	1.751.798	1.791.898	1.929.998	2.019.598
1	resultaat boekjaren 2018 - 2022 (in volgend boekjaar)	-690.000	-123.500	14.000	-57.000	-238.000
2	resultaat Den Brabander, terpen	293.800	6.400			
3	resultaat De Ligt II, fase 2 + 3	82.100	167.800			
4	resultaat Bollemeer	248.300	26.200	102.400		
5	resultaat De Ligt IV	-	25.000	155.000	209.900	275.400
6	resultaat Dorpshart Galder	-	204.100			
7	resultaat Gemeentewerf	600	15.400			
8	VpB last	-20.000	-28.000	-34.000	-34.000	
9	WOZ taxaties	-17.000	-17.000			
10	archeologische verwachtingen- en beleidskaart	-30.000				
11	aanpassen verordeningen en beleidsregels	-5.000				
12	Regionale bijdrage begeleid wonen	-20.000				
13	Projectleider digitaal stelsel omgevingswet	-4.000	-4.000	-4.000		
14	Cultuuromslag veranderingen omgevingswet	-16.000	-16.000	-16.000		
15	Projectmanager invoering omgevingswet	-25.000	-25.000	-25.000		
16	Opstellen omgevingsvisie		-15.000			
	wijzigingen 1e turap 2019 / perspectiefnota 2020 - 2023:					
17	viering 75 jaar bevrijding Alphen-Chaam	-15.000				
18	parkeren 't Zand	-14.931				
19	implementatie specialistische jeugdhulp in eigen beheer	-22.500				
20	verkeersvisie		-15.000			
21	onderzoek verkeersoverlast N639	-90.000				
22	ophogen budget locatie-onderzoek huisv. onderwijs Chaam	-10.000				
23	erfgoedbeleid		-35.000			
24	instellen dorpssteam	-9.000				
25	vroegsignalering schulden		-15.000			
26	projecten duurzaamheid incidentele kosten	-18.000	-23.000			
27	vrijkomende agrarische bebouwing		-10.000			
28	schonen en actualiseren archiefbestanden		-29.300	-29.300	-29.300	-29.300
29	bijdrage organisatie-ontwikkeling ABG incidenteel		-49.000	-25.000		
	stand per 31 december	1.751.798	1.791.898	1.929.998	2.019.598	2.027.698
	benodigde weerstandscapaciteit 1)	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
	weerstandsvermogen (ratio)	1,5	1,5	1,6	1,7	1,7
	kwalificatie weerstandsvermogen	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende

Financiële kengetallen

Bij de invoering van de kengetallen is door de wetgever een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Het is aan gemeenten zelf om ervoor te kiezen de kengetallen te normeren. De raad kan het college opdragen maatregelen te treffen als de gemeente de gestelde normen niet haalt. Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Voor de toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente. De toezichthouder hanteert dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
netto schuldquote	< 90%	90%-130%	> 130%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90%-130%	> 130%
solvabiliteitsrisico	> 50%	20%-50%	< 20%
structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
grondexploitatie	< 20%	20%-35%	> 35%
belastingcapaciteit	< 95%	95%-105%	> 105%

Onderstaande tabel laat de BBV kengetallen zien, afgezet tegen de signaleringswaarden van de Provincie.

Kengetallen	2018 (werkelijk)	2019 (begroot)	2020 (begroot)	2021 (begroot)	2022 (begroot)	2023 (begroot)
netto schuldquote	61%	58%	70%	104%	99%	92%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	67%	65%	76%	111%	105%	98%
solvabiliteitsrisico	28%	28%	28%	28%	28%	28%
structurele exploitatieruimte	-3%	1%	1%	0%	-1%	0%
grondexploitatie	7%	8%	8%	8%	8%	8%
belastingcapaciteit	127%	127%	126%	125%	124%	122%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (betreft met name doorgeleende gelden aan woningbouwcorporaties).

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. In het algemeen wordt een getal tussen 25 en 40% als een minimum gezien.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Om de structurele lasten en baten te bepalen worden de incidentele lasten en baten van de totale lasten en baten afgetrokken. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Een reëel evenwicht in de begroting ontstaat bij een ratio van 0%. De structurele lasten zijn dan gelijk aan de structurele baten.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten of provincies leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Dit wordt afgezet tegen de gemiddelde woonlasten in Nederland in het voorafgaande jaar. Bij een ratio van 100% zijn de woonlasten van Alphen-Chaam gelijk aan de gemiddelde woonlasten in Nederland. Een ratio hoger dan 100% geeft aan dat onze gemeente hogere woonlasten heeft dan de gemiddelde woonlasten in Nederland.

